

Mitä jos laskisimme toisin?

– Alkoholin kustannukset terveydenhuollolle

Mitä jos laskisimme toisin? -selvitys

- Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n tilaamassa ja FCG Finnish Consulting Groupin tekemässä selvityksessä (2024) tarkastellaan ensimmäistä kertaa sekä suorien että epäsuorien alkoholi-kuolemien vaikutusta elinvuosien menetyksiin hyvinvointialueilla.
- Selvityksessä esitetään uusi arvio alkoholin kustannuksista terveydenhuollolle ja arvioidaan menetettyjen elinvuosien taloudellista arvoa.
- Selvityksen mukaan alkoholin kustannukset terveydenhuollolle ovat jopa 1,1 miljardia euroa vuodessa.

Vuodessa katoaa 37 000 elinvuotta alkoholiperäisistä syistä

Alkoholi aiheuttaa merkittävän määrän ennenaikaisia kuolemia Suomessa. Suorat alkoholikuolemat ovat vain jäävuoren huippu, sillä alkoholi on yli 200 sairauden taustasyynä (WHO). Alkoholi on merkittävänä taustatekijänä myös itsemurhissa, henkirikoksissa ja tapaturmissa.

Kun otetaan huomioon epäsuorat kuolemat, Suomessa menetetään ennenaikaisesti joka vuosi yli 37 000 elinvuotta alkoholista johtuvista syistä.

Elinvuosien menetykset tarkoittavat merkittäviä taloudellisia ja inhimillisiä haittoja yhteiskunnalle, koska elinvuodet ovat pois työ- ja toimintakyvystä. Vaikutukset heijastuvat esimerkiksi suomalaisten tuottavuuteen inhimillisen pääoman menetyksinä sekä terveydenhuoltoon kasvavina kustannuksina.

Suorat alkoholikuolemat ovat vain jäävuoren huippu

Suorat kuolemat

Alkoholi on monen sairauden ja kuoleman suora syy.

Alkoholisairaudet (esim. alkoholimaksasairaus, haimatulehdus, alkoholisydänlihassairaus)
Alkoholimyrkytykset

Epäsuorat kuolemat

Alkoholi on myös monen tapaturmaisen kuoleman taustalla.

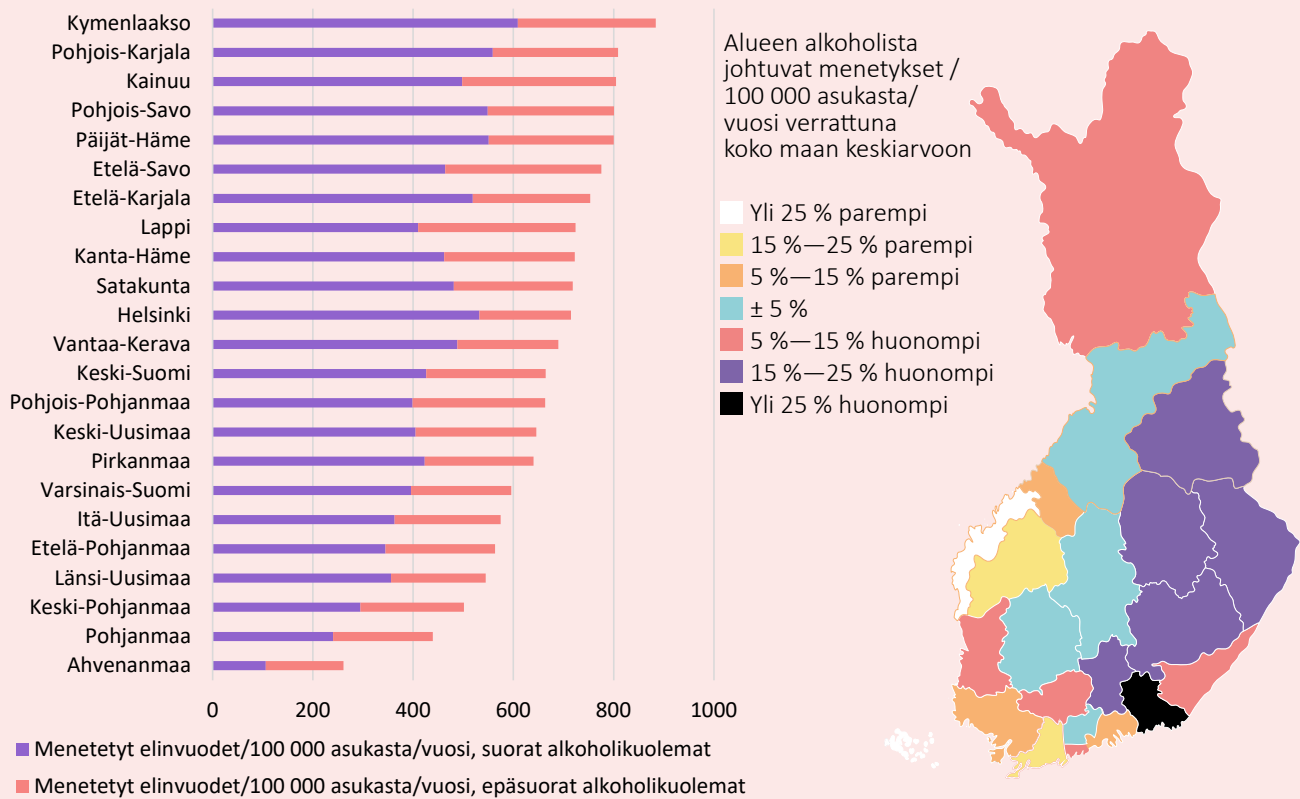
Alkoholiin liitettävä osuus kuolemista

Itsemurhat	29 %
Murhat ja tapot	70 %
Kuljetustapaturma	20 %
Muut tapaturmat	14 %

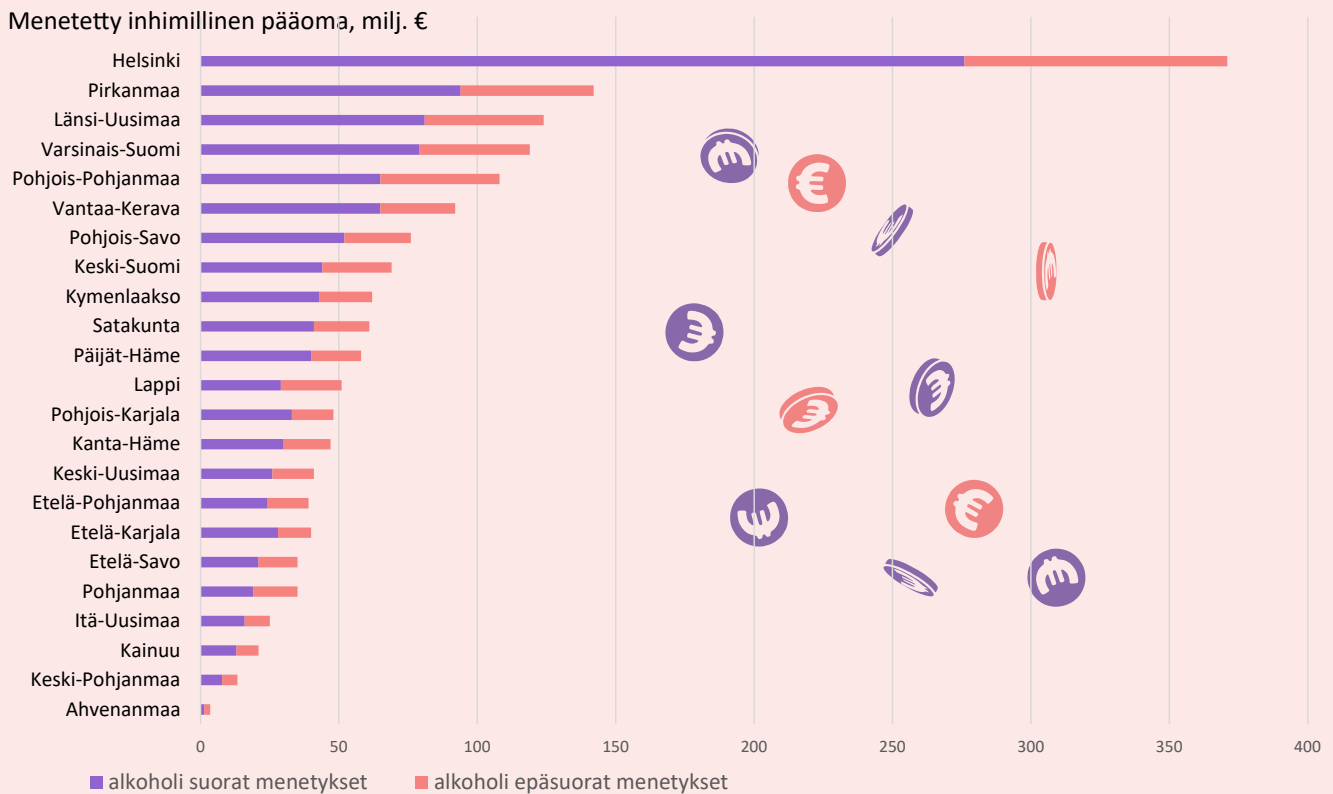
Tämän lisäksi, alkoholin on monen ei-alkoholiperäiseksi mielletyn sairauden riskitekijä.¹

Kaikki syövät	5 %
Epilepsia	19 %
Sydän- ja verisuonisairaudet	1 %
Ruuansulatuskanavan sairaudet	33 %
Tartuntataudit	4 %

Suhteessa väestömäärään elinvuosia menetetään eniten Kymenlaaksossa



Menetettyjen elinvuosien taloudellista arvoa voidaan arvioida inhimillisen pääoman kautta



* Inhimillinen pääoma = todelliset menetetyt elinvuodet kyseisellä alueella (PYLL x asukasluku / 100 000) x BKT/asukas/vuosi.

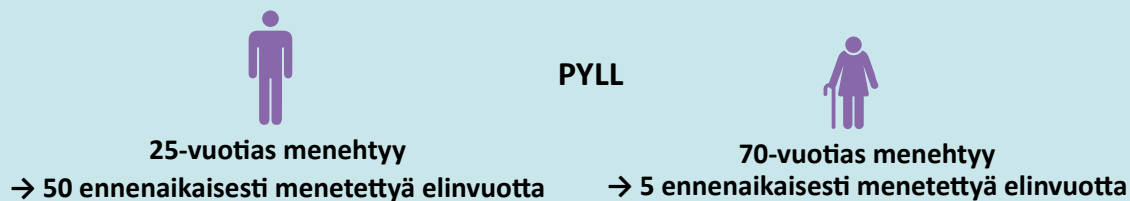
Alkoholi aiheuttaa Suomessa arviolta...



Käsitteitä: Menetetyt elinvuodet ja tautitaakka

Alkoholin aiheuttamissa kustannuksissa pitää huomioida ihmisten toimintakyvyn menetykset ja enneaikaiset kuolemat.

PYLL (Potential Years of Life Lost) on tapa tarkastella kuolleisuutta niin, että huomioidaan minkä ikäisenä kuolema on tapahtunut ja lasketaan menetetyt elinvuodet suhteessa kypsään elämään.



DALY ³ (disability-adjusted life year) on tapa tarkastella tautitaakkaa niin, että huomioidaan sekä menetetyt elinvuodet että sairauden takia vajaakuntoisena eletty elinvuodet



Alkoholin kustannukset terveydenhuollolle arvioitua suurempia

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos arvioi vuonna 2013 toteuttamassaan tutkimuksessa, että alkoholin kustannukset julkiselle terveydenhuollolle olisivat noin 109 miljoonaa euroa. Laskelma otti huomioon ainoastaan alkoholiin suoraan yhdistettävät välittömät kustannukset.

Kustannukset ovat pienet verrattuna esimerkiksi Ruotsiin, jossa alkoholin on arvioitu kustantaneen pelkästään julkiselle terveydenhuollolle 660 miljoonaa euroa vuonna 2017. ⁴

* Vertailuna kuljetustapaturmat aiheuttavat Suomessa noin 0,3 % kaikista kuolemista.

2) World Health Organization. Report on the attainment of Sustainable Development Goal 3.5.2. Geneva: WHO; 2024. [in press] pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin_FCG:n_PYLL-laskelmat_2017-2021

3) DALY = PYLL + SAIRAUDEN TAKIA VAJAAKUNTOISENA ELETYT ELINVUODET (uusien sairaustapausten määrä x sairauskohtainen haittapainokerroin x sairauden kestoaika)

4) Ramboll 2019. Alkoholens samhällsekonomiska konsekvenser.

Mitä jos laskisimme toisin?

- Julkisen terveydenhuollon kokonaiskustannukset olivat yhteensä **12 970 miljoonaa euroa** vuonna 2021.
- Alkoholi aiheuttaa Suomessa arviolta 5 % kaikista kuolemista. Jos tämä suorien alkoholi-kuolemien osuus suhteutetaan terveydenhuollon kokonaiskustannuksiin, alkoholista johtuvat kustannukset olisivat **648 miljoonaa euroa**.
- Jos suhdelukuna käytetään alkoholin takia menetettyjen toimintakykyisten vuosien osuutta (7,3 %), kustannukset nousevat **947 miljoonaan euroon**.
- Jos suhdelukuna käytetään ennenaikaisesti menetettyjen elinvuosien osuutta (8,8 %), kustannukset nousevat jopa **1 141 miljoonaan euroon**.
- Vertailuna voidaan todeta, että Suomen perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon kokonaismenot olivat 789 miljoonaa euroa vuonna 2020.

Miltä tämä näyttää alueellisesti?

Alue	Terveydenhuollon rahoitus 2024, milj. € *	Alkoholi- menetyksen suhdeluku **	Alkoholin osuus, jos suhde sama kuin:		
			Kuolemista (5 %) milj. € ***	DALY- menetyksistä (7,3 %) milj. € ***	PYLL- menetyksistä (8,8 %) milj. € ***
Ahvenanmaa	100****	0,39	2,0	2,8	3,4
Etelä-Karjala	264	1,13	15	22	26
Etelä-Pohjanmaa	426	0,85	18	26	32
Etelä-Savo	303	1,16	18	26	31
Helsinki	1 205	1,07	65	94	114
Itä-Uusimaa	195	0,86	8,4	12	15
Kainuu	163	1,21	10	14	17
Kanta-Häme	363	1,08	20	29	35
Keski-Pohjanmaa	156	0,75	5,9	8,6	10,3
Keski-Suomi	549	1,00	27	40	48
Keski-Uusimaa	385	0,97	19	27	33
Kymenlaakso	366	1,33	24	35	43
Lappi	402	1,09	22	32	38
Länsi-Uusimaa	850	0,82	35	51	61
Pirkanmaa	1 098	0,96	53	77	93
Pohjanmaa	346	0,66	11	17	20
Pohjois-Karjala	394	1,21	24	35	42
Pohjois-Pohjanmaa	838	1,00	42	61	73
Pohjois-Savo	567	1,20	34	50	60
Päijät-Häme	452	1,20	27	40	48
Satakunta	457	1,08	25	36	43
Vantaa-Kerava	510	1,04	26	39	46
Varsinais-Suomi	1 003	0,89	45	65	79
Koko maa yhteensä	11 391	1,00	570	832	1 002

* Hyvinvointialueiden rahoituslaskelmat - Valtiovarainministeriö (vm.fi) : Hyvinvointialueiden rahoituksen muodostuminen v. 2024

*** Rahoitus x osuus (%) x alkoholimenetyksen suhdeluku

** Alueen alkoholista johtuvat menetykset / 100 000 asukasta/vuosi verrattuna koko maan keskiarvoon, koko maa = 1,00

**** ÅHS budgetförslag 2024

Johtopäätökset



Selvityksen perusteella terveydenhuoltoon kohdistuvat alkoholista johtuvat kustannukset **ovat selvästi aikaisemmin arvioitua suuremmat.**

On mahdollista, että sama koskee myös sosiaalipalveluiden sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kustannuksia.



On syytä arvioida, miten **menetetty inhimillinen pääoma** huomioidaan arvioitaessa alkoholin yhteiskunnalle aiheuttamia kustannuksia.



Poliittisessa päätöksenteossa tulee olla käytettävissä **realistinen kuva alkoholin aiheuttamista kustannuksista** yhteiskunnalle kokonaisuutena.



Suomessa ei ole tehty kunnan laskelmaa alkoholin yhteiskunnallisista kustannuksista vuoden 2013 jälkeen. On selvää, että Suomessa **tarvitaan päivitettyä ja kattavampaa arvioita alkoholin aiheuttamista kustannuksista**, erityisesti nyt, kun alkoholin sääntelyä on kevennetty.